

PER QUÈ HA DISMINUÏT LA POBLACIÓ JOVE TREBALLADORA?

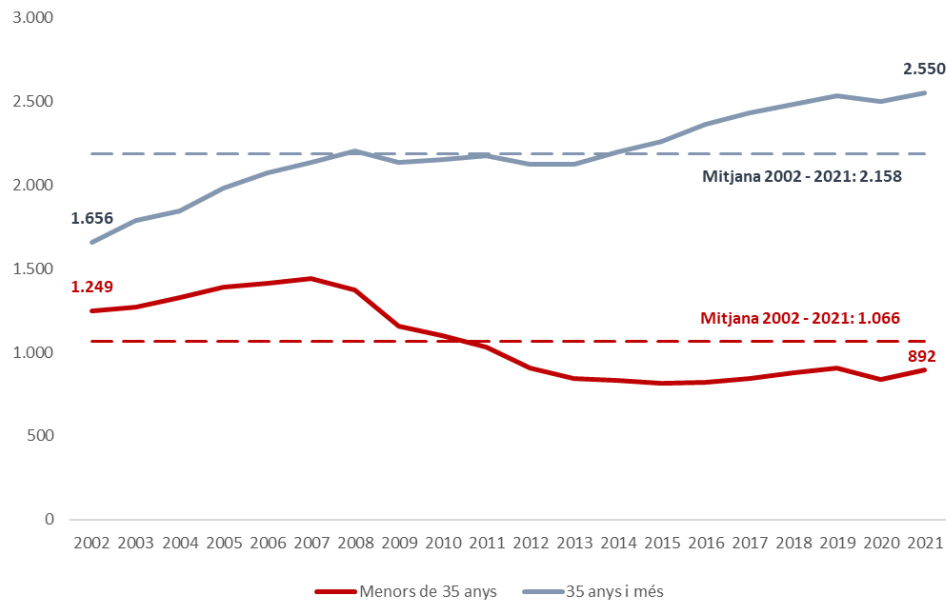
- Al 2002 hi havia 1,3 persones ocupades majors de 35 anys per cada ocupat de 16 a 34 anys, actualment la ràtio és de 2,9 per cada jove.
- La taxa d'atur és del 18,1% entre els menors de 35 anys el 2021, 9 punts superior a la dels aturats de més edat i 5 punts superior a la del 2002.
- La població en edat de treballar s'ha sostingut per l'arribada de població estrangera que ha passat de suposar un 8% sobre el total el 2002 a un 19,7% el 2021.
- La societat catalana està experimentant un envelliment poblacional que afecta a la sostenibilitat de l'estat del benestar: la mitjana d'edat de la població ocupada ha augmentat dels 38,2 anys el 2002 als 43,1 al 2021.

L'anàlisi del mercat de treball per trams d'edat a Catalunya desvela, en la majoria de casos, tendències i evolucions heterogènies entre els joves (fins als 34 anys) i els treballadors de més edat. En moltes ocasions les dades mostren una major taxa d'atur (18,1% el 2021 entre els menors de 35 anys enfront a un 9% per a la resta), així com una continua pèrdua de pes sobre el total de la població ocupada (de representar el 43% del total el 2002 al 26% el 2021). Conèixer les tendències i els seus desencadenants amb una perspectiva de llarg termini és fonamental per tal de **mantenir un mercat de treball capaç de proporcionar llocs de feina de qualitat als joves amb l'objectiu de garantir la sostenibilitat del sistema de prestacions, així com el nivell de benestar i d'oportunitats.**

En els darrers 20 anys hi ha hagut un descens considerable de la població jove ocupada: de quasi 1.250 mil persones el 2002 a poc més de 890 mil el 2021 a Catalunya, una reducció acumulada del 28,6% (gràfic 1). Aquesta evolució és completament oposada a la dels ocupats de 35 anys o més, col·lectiu que ha augmentat un 54% acumulat en els mateixos anys. Això ha donat lloc tant a una pèrdua significativa de pes del primer col·lectiu sobre el total: de representar el 43% el 2002 al 26% el 2021, així com a un augment de l'escletxa entre ambdós grups. És a dir, si **per cada ocupat menor de 35 anys hi havia poc més 1,3 de major edat el 2002, aquesta relació és de quasi tres treballadors majors de 34 anys (2,9) per cada jove el 2021.** Si s'analitza què ha passat en aquest període, la crisi econòmicofinancera del 2007 mostra un punt d'inflexió en l'evolució dels joves ocupats: des del creixement en els primers anys del s. XXI cap al descens i estabilitat durant la recuperació econòmica. Una possible explicació és que mentre que en els anys de la bombolla immobiliària molts joves van abandonar els estudis per treballar a la construcció, amb la crisi aquest perfil d'ocupat (entre els 16 i els 25 anys) ha continuat estudiant, per tant considerats ara com a inactius. Tanmateix, si s'analitza la població jove ocupada amb més detall, la disminució entre 2002 i 2021 s'ha produït en major o menor mesura a tots els casos, amb més intensitat entre els treballadors de 16 a 24 anys (del 40% en mitjana) i del 25,5% entre els que tenen de 25 a 34 anys. Aquest darrer aspecte es pot complementar amb l'anàlisi dels ocupats menors de 25 anys per sectors: el descens ha estat generalitzat a tots ells entre el 2008 i el 2021, especialment a la construcció amb un -64,8% acumulat per la bombolla immobiliària que es va generar a principis dels 2000, i a la indústria amb un -47,3%, i, en menor mesura als serveis (-19,2%).

Joves i mercat de treball / Abril 2022

Gràfic 1. Població ocupada. Catalunya
Milers de persones

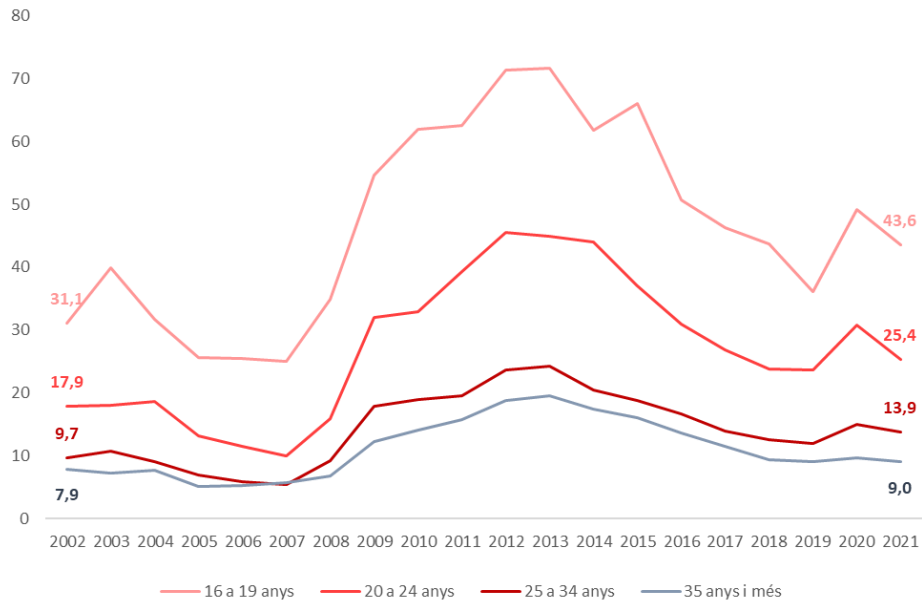
Font: Cambra de Comerç de Barcelona a partir de l'INE.

La taxa d'atur és significativament més elevada entre la població jove de 16 a 34 anys (18,1% en mitjana el 2021) que a la resta (9%), tot i que varia força segons el grup d'edat, tal i com mostra el gràfic 2, amb taxes que superen el 40% i 25% entre els que tenen fins a 19 anys i de 20 a 24 anys, respectivament. **Aquesta altíssima taxa d'atur juvenil podria explicar-se per l'elevada taxa d'abandonament dels estudis i, a la vegada, per la manca d'experiència laboral. Ambdós factors suposen una barrera d'entrada al mercat de treball, d'aquí la importància d'incentivar una formació continua i acord a les necessitats de les empreses,** a més d'uns estudis tant teòrics com pràctics amb estades a empreses, per tal de poder acreditar certa experiència laboral a l'hora d'incorporar-se al mercat de treball.

La taxa d'atur dels joves d'entre 16 i 24 anys és anòmalament elevada si es compara amb altres països de la Unió Europea (gràfic 3). Si es prenen com a referents Alemanya, França, Itàlia, Bèlgica i Països Baixos (UE-5 al gràfic), la taxa d'atur juvenil (entre 15 i 24 anys) ha estat del 18,6% en mitjana entre el 2002 i el 2020, força inferior a la catalana (31,1% el mateix període), i, a més, bastant estable al llarg del període, fet que mostraria menys sensibilitat del mercat de treball d'aquestes economies enfront de fases expansives o recessives del cicle econòmic.

Gràfic 2. Taxa d'atur. Catalunya

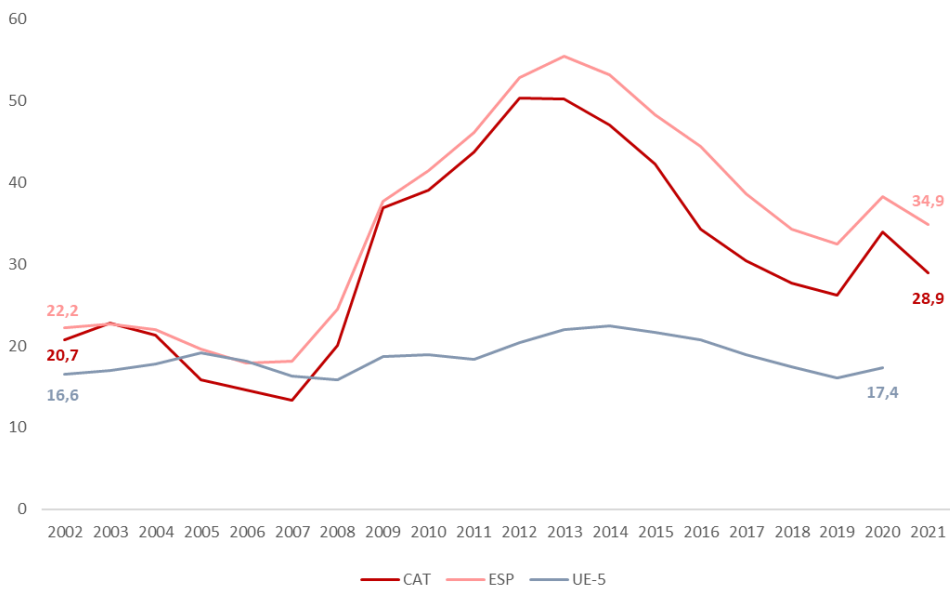
En percentatge, població desocupada s/població activa

Font: Cambra de Comerç de Barcelona a partir de l'INE.

Gràfic 3. Taxa d'atur juvenil*

En percentatge, població desocupada s/població activa

Font: Cambra de Comerç de Barcelona a partir de l'INE i Eurostat.

Nota: *Persones entre 16 i 24 anys (15 i 24 anys a la UE-5). / UE-5: Alemanya, França, Itàlia, Bèlgica i Països Baixos (dada 2021, no disponible).

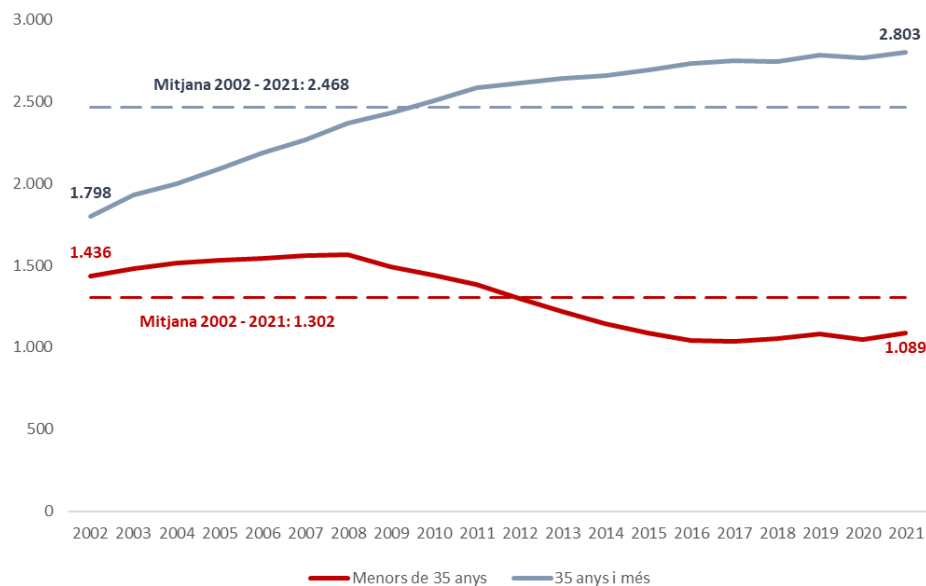
En perspectiva temporal, la taxa d'atur mitjana (menors de 35 anys) a Catalunya ha augmentat més de 5 punts percentuals (p.p.) des del 13% del 2002 fins al 18,1% el 2021, però sempre fluctuant amb la conjuntura econòmica i amb una elevada sensibilitat al cicle econòmic. Un factor important és conèixer com han variat les variables que determinen la taxa: les persones actives i les desocupades. **En els darrers 20 anys, la població activa entre els menors de 35 anys ha disminuït un 24,1% acumulat, mentre que el nombre de persones desocupades s'ha incrementat un 5,6%.** Així doncs, hi hauria dues tendències, de diferent magnitud, impulsant a l'alça la taxa d'atur. Si s'analitza l'evolució de la població desocupada, fins a la crisi del 2008, la quantitat d'aturats per grup d'edat era similar i lleugerament superior entre els menors de 35 anys. En una segona etapa, això s'ha revertit i els menors de 35 anys aturats han perdut pes sobre el total de desocupats (de suposar un 57% el 2002 a un 44% el 2021). No obstant això, si se segmenta encara més el grup de joves, es redueix el nombre d'aturats quasi un 10% entre els menors de 20 anys, mentre que el de 20 a 24 anys i els de 25 a 34 anys, augmenta un 2,7% i 12,1%, respectivament, en 20 anys¹. Aquesta darrera xifra és força rellevant si es té en compte que aquest col·lectiu és el que inicia la seva carrera laboral un cop finalitzats els estudis superiors i, per tant, s'haurien de fomentar les seves oportunitats d'entrada al mercat de treball.

La població activa mostra clarament com ambdós grups poblacionals han evolucionat de manera oposada en els darrers 20 anys (gràfic 4). Mentre que la població activa ha augmentat un 55,9% acumulat entre els majors de 34 anys, ha disminuït un 24,1% entre els joves. Si al 2002 hi havia 1,3 persones actives de més de 35 anys per cada jove, la ràtio el 2021 és de 2,2 persones actives. De fet el pes dels actius menors de 35 anys sobre el total també ha disminuït (en 16 punts fins al 28% el 2021). Cal tenir en compte que, amb dades d'Espanya del 2006 al 2021, s'observa com la població menor de 35 anys que ha sortit del mercat de treball per estudiar ha augmentat un 30,8% en els darrers 16 anys, i a un ritme especialment intens des del 2017. En la mateixa línia, la taxa d'activitat² d'aquest grup ha minvat del 76,3% el 2002 al 68,1% el 2021.

¹ Cal tenir present que la dada del 2021 pot estar força afectada per l'impacte de la Covid-19, per això és recomanable mirar l'evolució al llarg del període, així com les xifres mitjanes. Si es compara la xifra del 2021 amb la mitjana del 2002 – 2021, aquesta està un 19% per sota entre els desocupats de 25 a 34 anys.

² Percentatge de població activa sobre la població de 16 i més anys (és a dir, en edat de treballar).

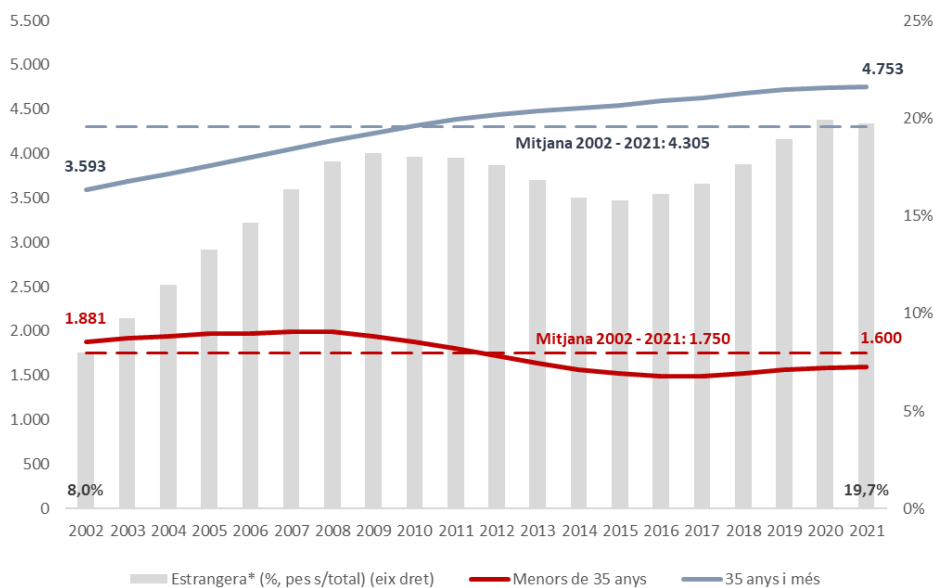
Gràfic 4. Població activa. Catalunya
Milers de persones

Font: Cambra de Comerç de Barcelona a partir de l'INE.

Què ha passat amb la població activa jove? La resposta es troba principalment en l'evolució de la població en edat de treballar. Mentre que la població de més de 34 anys ha crescut un 32,3% acumulat en els darrers 20 anys, la població més jove ha registrat un descens del 15% i ha perdut una quota de quasi 10 punts (de suposar el 34% de la població en edat de treballar el 2002 al 25% el 2021) (gràfic 5). Si s'analitza la població menor de 35 anys en edat de treballar atenent al lloc de naixement, aquesta s'ha sostingut, en la majoria d'anys, gràcies a l'arribada de població estrangera. En termes acumulats, la població total de 16 o més anys s'ha incrementat un 16,1%, és a dir, +878,9 mil persones de les quals el 93% es correspon a persones nascudes a l'estranger. Del 2002 al 2021 el pes de la població estrangera sobre el total ha augmentat del 8% al 19,7%.

Gràfic 5. Població en edat de treballar. Catalunya
Milers de persones

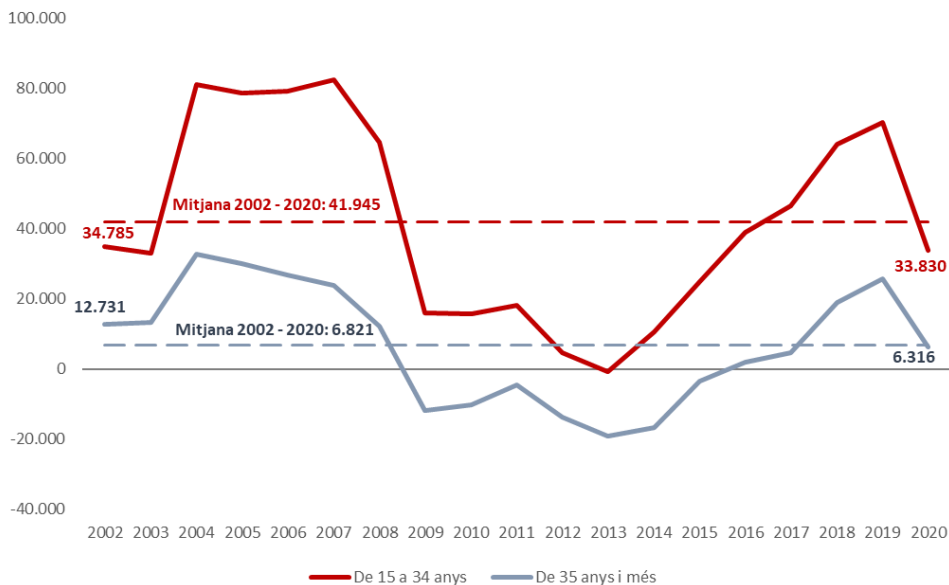

Font: Cambra de Comerç de Barcelona a partir de l'INE.
Nota: *Atenent al lloc de naixement.

Així doncs, els saldos migratoris per grups indiquen que la reducció i l'estancament de la població en edat de treballar menor de 35 anys no s'estaria produint per un saldo migratori negatiu (més emigrants que immigrants), atès que, de fet, aquest saldo és positiu tots els anys entre el 2002 i el 2020, excepte el 2013 (gràfic 6). En els darrers 19 anys, l'evolució ha anat clarament en consonància amb el cicle econòmic sent el període 2004-2007 el que registra els resultats més positius. Si s'analitzen els fluxos migratoris de Catalunya amb la resta de l'Estat (l'intern) i amb l'estranger (l'extern), aquests són positius en ambdós casos entre els més joves a la gran majoria d'anys, tanmateix, el saldo migratori extern ha estat molt més significatiu (del 94% del total durant el període) que el procedent de la resta de comunitats autònomes.

Gràfic 6. Saldo migratori total. Catalunya

Nombre de desplaçaments

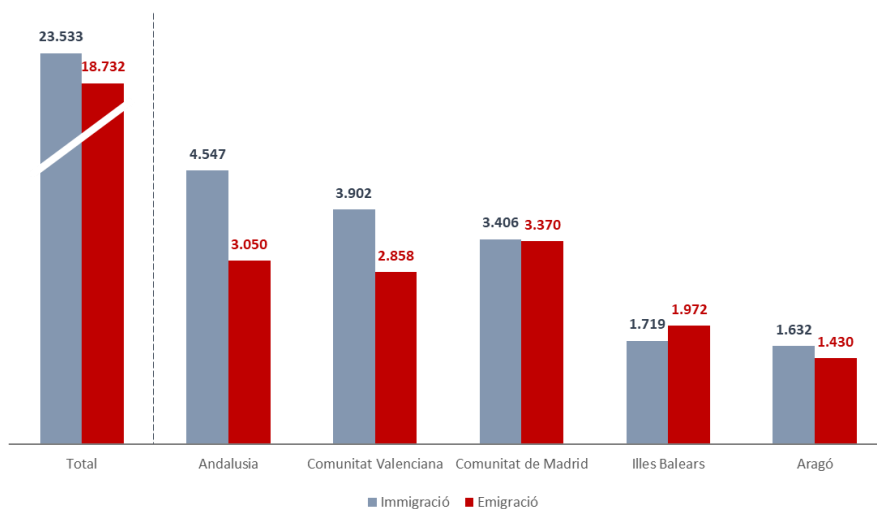

Font: Cambra de Comerç de Barcelona a partir de l'Idescat.

Nota: El saldo migratori total és la suma de l'intern (amb la resta de CCAA) i de l'extern (amb l'estranger).

En el cas dels fluxos migratoris de Catalunya amb la resta de comunitats, **Andalusia, la Comunitat Valenciana, la Comunitat de Madrid, les Illes Balears i l'Aragó, son les principals emissores i receptores de joves en edat de treballar, segons dades mitjanes del 2015 – 2019** (gràfic 7). Totes elles tenen un saldo positiu, excepte les Illes, a on arriben més persones de Catalunya de les que marxen. Andalusia i la C. Valenciana són, amb diferència, regions emissores netes de joves en edat de treballar amb un pes sobre el saldo total del 31% i 22%, respectivament. La C. de Madrid, tot i que és la primera en emissió, el saldo global és molt reduït, atès que també rep molts joves catalans.

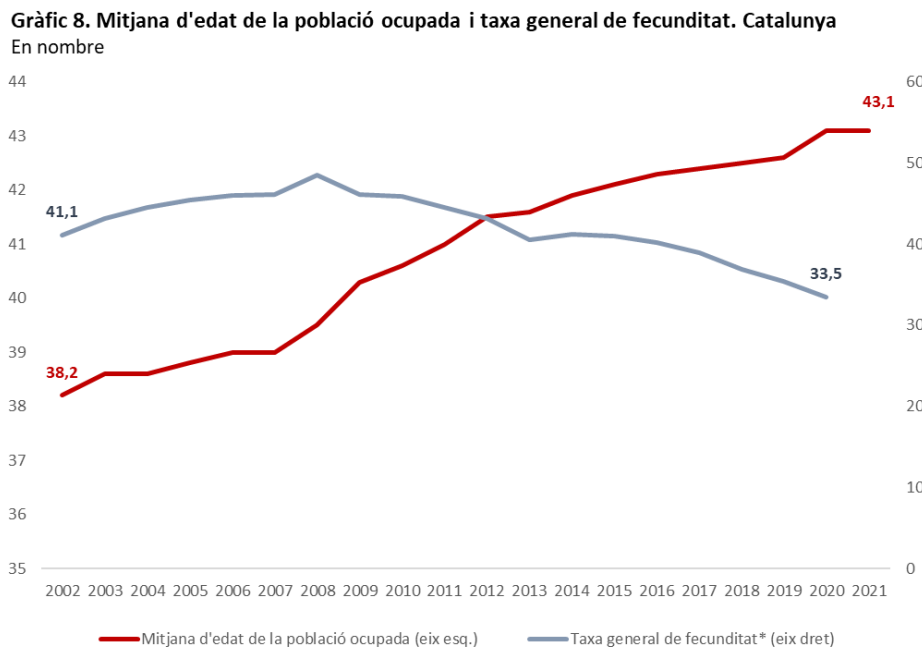
Gràfic 7. Fluxos migratoris amb les principals CCAA. Població de 15 a 34 anys. Mitjana 2015 - 2019. Catalunya
En nombre

Font: Cambra de Comerç de Barcelona a partir de l'Idescat.

De manera que la disminució de la població jove en edat de treballar suposa un índex del ràpid envelliment de la societat catalana que, de retruc, afectarà a la sostenibilitat de l'estat del benestar.

D'una banda, **la mitjana d'edat de la població ocupada ha augmentat dels 38,2 anys el 2002 als 43,1 al 2021** (gairebé cinc anys). D'altra banda, **la taxa general de fecunditat, és a dir nascuts per cada 1.000 dones entre els 15 i els 49 anys, és clarament descendent del 2002 al 2021**. Si s'agafa la mitjana del període (42,2 naixements), el 2020 el nivell es trobava un 20,8% per sota amb 33,5 naixements (gràfic 8). D'aquí la necessitat de posar en marxa polítiques que incentivin l'augment de la natalitat.

Font: Cambra de Comerç de Barcelona a partir de l'INE.

Nota: *Taxa general de fecunditat: Nascuts vius per cada 1.000 dones de 15 i 49 anys. El 2021 no està disponible.